

ÚVODNÉ VYSTÚPENIE

námestníka riaditeľa SIS povereného riadením SIS

Tomáša Ruliška

na sympóziu Asociácie bývalých spravodajských dôstojníkov

Budovanie spravodajských služieb po rozdelení ČSFR

Vážení kolegovia, dovoľte mi vyjadriť úprimné poďakovanie, že ste ma na vašu konferenciu pozvali a ja som toto pozvanie prijal. Urobil som tak jednak preto, že je to jedinečná príležitosť opätovne stretnúť viacerých z vás, ktorých poznám osobne a prípadne stretnúť aj tých, s ktorými sa síce osobne nepoznám, ale ktorí vo svete práce spravodajských a bezpečnostných služieb platia za skúsených expertov nielen na Slovensku ale aj v zahraničí.

Keď som ja vstupoval do tohto sveta, bol som pre túto prácu vybavený tak akurát skúsenosťou, ktorá vychádzala z „bondoviek“ a o práci bezpečnostných a spravodajských služieb som vedel toľko a možno ešte menej ako väčšina ľudí v spoločnosti. Ja som však dostal hneď od začiatku podanú pomocnú ruku a bola to pomocná ruka mnohých z vás. To mi pomohlo viac ako akákoľvek odborná literatúra či formálne vzdelanie. Po dvoch dekádach práce v tejto oblasti som snáď pochopil viac ako je priemer znalosti laickej populácie. Hodnotenie našej schopnosti plniť úlohy v oblasti národného spravodajstva postavené na mojej skúsenosti, alebo dokonca na skúsenosti mojich kolegov však nie je tak podstatné. Podstatný by mal byť určite názor tých, ktorým slúžime. Názor tých, ktorí dostali od občanov mandát, aby vládli v záujme našej spoločnosti, v súlade s hodnotami, ktoré dnes definujú náš demokratický ústavný systém a samozrejme v súlade so záujmami, ktoré náš štát má či už doma, alebo v zahraničí.

Dobu, ktorú dnes žijeme, zvykneme označovať ako informačný vek. V histórii spoločnosti sme mali vek pary, mali sme vek elektriny, či vek atómový. Dnes hovoríme o informáciách ako nástroji, ktorý je určujúci pre fungovanie spoločnosti a jej mocenskej organizačnej formy, ktorou je štát. Aj keď, a to si neodpustím, hoci ja nemám ten luxus ako vy, teda luxus slobodného vyjadrovania, občas sa zdá, a tu na Slovensku to je vidieť tiež, že žijeme skôr vek dezinformačný a vplyv informácie sa prestáva merať podľa kvality obsahu, ale skôr podľa decibelov hluku, ktoré sa na ich verejné komunikovanie používajú.

Aforizmus znejúci, že *scientia potentia est* však nie je nič nové. To verejne deklaroval už Sir. Francis Bacon v 16.storočí. a exaktne ho vyjadril Thomas Hobbes vo svojom slávnom diele *Leviathan* o necelé storočie neskôr. Informácie sú aj dnes skutočne základ moci, informácie formujú politiky štátu a sú to informácie, ktoré dávajú mocenskú výhodu tým, ktorí ich majú presnejšie a skôr, oproti tým, ktorí ich nemajú. Dávajú príležitosť politicky, ekonomicky, vojensky, demograficky a teritoriálne slabším štátom vyrovnávať svoje kapacity oproti iným, ktorí disponujú rozsiahlymi územiami s veľkým počtom obyvateľov, či sú ekonomicky vyspelejší a vojensky silnejší.

Informácie sú dnes všade, rapídne sa zvýšila nielen rýchlosť ich šírenia vďaka technologickým možnostiam, sociálnym sieťam, technickým možnostiam prenosu nepredstaviteľného množstva dát, ale definujúcim znakom dneška sa stala transparentnosť informácií a prístup

XV. medzinárodné sympóziu ABSD, Bratislava 11.9.2023

k nim je dnes možný takmer bez obmedzenia a takmer každému. Koniec koncov, právo na informácie je ústavne zaručené politické právo v každej demokratickej krajine.

Popri tom, sa neviem vyhnúť pocitu, že sa akosi zabúda, a na Slovensku až príliš často, že sila informácií, tak ako každého mocenského nástroja, má aj svoju odvrátenú stránku. Každý mocenský nástroj môže spoločnosti a štátu veľa dať, ale aj veľa vziať. Aj preto bolo vždy v štáte uznávanou zásadou, že informácie je potrebné mať pod legitímnou a legálnou ochranou a kontrolou. Samozrejme, že nie cenzúra, ktorá je v demokracii zakázaná, ale rešpektovanie rozumných a právom dovolených obmedzení majú napomáhať ochrane informácií, ktoré štát potrebuje pre vlastné záujmy a často aj pre ochranu vlastnej suverenity. Štát musí v čase slobody slova, šírenia a vyhľadávania informácií zabezpečiť zároveň ochranu pred takými informáciami, ktorých šírenie je zhubné, je škodlivé pre štát a spoločnosť.

Tu na Slovensku, ale aj inde vo svete, dokonca v štátoch s podstatne dlhšou a historicky rozvinutejšou skúsenosťou vládnutia a správy štátu je problémom neustále unikanie citlivých a často zákonom chránených utajovaných skutočností a to často pod falošnou ale zato populárnou zámienkou, že všetko má byť verejné. Medzi vami, odborníkmi však všetci vieme, aké škody napácha únik informácií z vyšetrovacieho spisu a ako sa tým skomplikuje a deformuje vyšetrovanie. Vieme, čo napácha únik utajovaných informácií na medzinárodných vzťahoch štátu, či na záujmoch jeho bezpečnosti či ekonomickej prosperity. A potom sa musíme opýtať ako vždy a ako dôstojníci spravodajských služieb iným aforizmom Cicera a síce, *cui bono...*

Nemôžem, ako osoba dočasne poverená výkonom právomocí riaditeľa našej bezpečnostnej a spravodajskej služby prejsť taktným ale neúprimným mlčaním, že okolnosti, za ktorých som túto zodpovednosť dočasne prevzal sú zlým signálom, ktorý nie je hodný len zamyslenia sa nad potrebou akéhosi „faceliftingu“ našej služby, ale nad systémovjším nastavením inštitucionálneho aj funkčného modelu bezpečnostného aparátu štátu. Najmä zásadnejšie prehodnotenie funkčných väzieb medzi spravodajskými službami, ochranou utajovaných informácií a orgánmi činnými v trestnom konaní považujem za kľúčové, rovnako tak systém exekutívneho riadenia bezpečnostných orgánov ako celku. Verím, že toto si uvedomujeme my všetci, vrátane tých, ktorí nesú bremeno vládnutia.

V niektorom z názvov vašich dnešných príspevkov je známe *quo vadis?* Potrebuje ešte vláda tajný informačný servis? Potrebujeme chrániť svoje informácie a získavať informácie od „tých druhých“. Ja som presvedčený, že odpoveď je kladná. Aj preto sa ponúka aj ďalšia otázka. Kde v tomto veku informácií stoja dnes bezpečnostné a spravodajské služby? Na tieto a iné otázky snáď dá odpoveď mnoho z vás a keď nie, určite prispejete ku kultivovanej a odbornej debate o nich.

Ja som presvedčený, že naše a partnerské spravodajské služby stoja tam, kde vždy stáli a stáť majú. Majú slúžiť štátu ochrániť jeho záujmy, chrániť hodnoty, na ktorých je postavený demokratický ústavný systém a áno je prirodzenou požiadavkou, aby boli pritom efektívne.

Vo svete spravodajských služieb je však efektivita spravidla neviditeľná, pretože neúspech vidí každý, úspech málokto a navyše málokto ho vidieť chce. Naša práca je vo veľkej časti netransparentná a vykonávame ju vo veku informačnej transparentnosti. Musíme si bez akejkoľvek ješitnosti pripustiť, že to mystifikuje prácu spravodajských služieb v očiach verejnosti. Navyše, je táto mystifikácia a niekedy dokonca démonizácia našej práce často

XV. medzinárodné sympóziium ABSD, Bratislava 11.9.2023

takpovediac lacná, takmer vždy hodnotená nepresne a napokon vždy je zdrojom verejného spochybňovania. Napriek tomu nás to nesmie odradiť od plnenia toho, čo sa od nás legitímne očakáva. A preto podujatia ako sú tieto vaše, si treba vážiť, pretože sú nielen jedinečnou, ale často aj jedinou príležitosťou odborne hovoriť o tom, o čom sa spravidla hovorí neodborne, alebo o čom sa spravidla radšej pre istotu mlčí.

Želám vám v mene Slovenskej informačnej služby úspešnú konferenciu, príjemnú atmosféru a teším sa na stretnutia s vami, ktorí sami seba označujete za bývalých spravodajských dôstojníkov. Ak sa jedného dňa takéto označenie ujde aj mne, s hrdosťou ho prijmem.

Ďakujem za pozornosť.

plk. JUDr. Tomáš Rulíšek, PhD. MBA.